

ПЕРЕЖИТЕ

Заможний, отже — куркуль

Саме такий карикатурний образ сталінських агіток надовго закарбував у свідомості людей старшого покоління ставлення до ефективного приватного власника-трудівника

ЗАМОЖНЕ СЕЛЯНСТВО
УКРАЇНИ
В УМОВАХ НЕПУ

*Тато в созі, мати в созі,
У нас хата стоїть з лоззя,
А на хаті один куль —
А всі кричать, що куркуль!*

Народний фольклор.

«Народ скаже - як зав'яже». Це народне прислів'я переконливо свідчить, що в усі часи своєї історії український народ, незважаючи на драматичний, а інколи і просто трагічний перебіг життя, не загубив притаманні йому гумор, іронію, влучний сарказм.

Одним із складних і неоднозначних періодів сучасної української історії стали 20-30 рр. Особливим драматизмом було позначене життя українського села. Саме воно найбільшою мірою відчувало на собі антигуманну сутність тогочасної соціально-економічної політики радянського керівництва щодо селянства. На межі 20-30-х рр. найголовнішим завданням ЦК КП(б) України на селі стало успішне здійснення земельної політики. Суть її полягала в здійсненні суцільної колективізації одноосібного господарства.

Одноосібники, або як їх іще називала існуюча система, «заможники», «капіталісти в землеробстві», «індуси», «куркулі», відразу відчули на собі суть закладеної в резолюції ІІ з'їзду КП(б)У політики на селі. Незважаючи на те, що в період нової економічної політики заможні селяни були майже повноправними господарями

У черкаському видавництві «Відлуння-Плюс» щойно вийшла друком наукова монографія «Заможне селянство України в умовах НЕПу», автор якої — кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Черкаського державного технологічного університету, член НСЖУ, уродженець села Суботів, що на Чигиринщині, Валентин Миколайович Лазуренко. Проблема, порушена науковцем у книзі, далеко не ординарна. У багатьох вона відразу викликала настороженість — заможне селянство та його роль у житті українського села у доколгоспному радянському селі. Карикатурний образ сталінських агіток надовго закарбував у свідомості людей старшого покоління: заможний, отже — куркуль. Обов'язково товстий, в чумарці, високої сивій шапці. З погордою дивиться на своїх односельців та не хоче годувати місто хлібом.

Валентин Лазуренко яскраво і переконливо розвіює ці злі вигадки, які фактично обривали саме найпрацьовитішу, найталановитішу в господарському відношенні частину нашого селянства. Він, зокрема, цілком обґрунтовано вказує, що роздуханий в роки насильницької колективізації до незбагнених розмірів страшний жупел «куркуля» навіть в суто радянський період протягом 1921 — 1929 років просто нікому не був відомий. Хто б і що б не писав тоді про село, навіть найзав-

на власній землі, вільно займалися виробництвом і збутом продукції, вільно розпоряджались отриманим прибутком, вже на підступах до суцільної колективізації їх становище різко погіршилось.

З початком згортання непу і форсування колективізації, більшовицька партія поставила собі за мету знищити існуючий на той час на селі прошарок заможників.

Знищити в селянина почуття господаря власної землі, господаря, який не лише обробляв землю, але і розпоряджався наслідками своєї праці, — стало головним завданням радянського тоталітаризму.

Розпочався сумнозвісний процес «розкуркулення», гарячкова насильницька колективізація. Не спроможні відкрито протидіяти офіційній антинародній політиці, селяни вдалися до слова. Усна народна творчість породила таку могутню хвилю опору, з якою марно було змагатися більшовикам:

*Косіоріє та Рикохів
На Соловки відправить,
Нехай там, де куркулі,
Дрова порубають.
Отак, коли позбудемося
Пикатих, пузатих,
Будем творити колектив,
Владу будувати.*

Заможні селяни чинили супротив

насильницькому створенню колгоспів і в надзвичайно несприятливих умовах продовжували по-господарському вести власне господарство:

*Індуси - пасуть гуси,
А созіяці - бугая,
Індуси їдять гуси,
А созіяці - журавля.*

Період розкуркулення з особливо гірким реалізмом відображений в народному фольклорі:

*Хотіли статъ хазяями
При совіцькій владі,
Як залишимося живими,
То будемо раді.*

Наслідком радянського «виховання» стало те, що діти почали по-новому колядувати біля будинків заможників:

*Коляд, коляд, колядниця,
У вас з медом паляниця,
А у нас сухарі —
Стережіться, куркулі.*

*Як не дасте пирога,
Візьму вола за рога
І викручу правий ріг,
Буду в ріг трубити —
Вам, куркулям, не жити.*

Серйозне ставлення до праці на землі викликало в «розкуркулених» заможних селян глибоке розчарування станом справ перших созів-колгоспів:

*Був господарем при непі,
А у созі, як в халепі:
Хто як хоче поганяє,*

зятіші більшовицькі ідеологи, кожен відштовхувався насамперед від добре зрозумілих реалій: в кінцевому разі краще живуть ті, хто більше і розумніше працює на землі. Такою була загальноприйнята думка про сутність селянської заможності. Радянська статистика тих років навіть виразу такого — «куркуль» — не знала. Лише розрізнялися різні категорії селянських господарств: незможні, нижчесередні, середні, вищесередні, заможні. Проте згодом, для того щоб будь-що виправдати страхотні насильницької колективізації та невідирно пов'язаного з ним голодомору, все було поставлено з ніг на голову. Оббрекали і спотворили найсвятіше — щирі любов до землі, самовіддану натхненну працю, богом дарований хист господарювати.

Валентин Лазуренко в даній книзі переконливо засвідчує, зокрема, той неспростовний факт, що саме заможне селянство було виразним носієм вражаючого економічного прогресу в сільському господарстві непівської доби історії України. Сьогодні ми пропонуємо нашому читачеві нову цікаву дослідницьку розвідку Валентина Лазуренка, яка стосується особливостей ментального сприйняття заможним селянством України соціально-економічних процесів на селі в 20-30-ті роки минулого століття.

*Бо за дурня тебе має.
Як має землю я свою,
Спріває в полі я зорю,
Нині сплю я до тих пір,
Доки збудить бригадир.
Чи робити, чи сиди —
Соз не дасть тобі їди.*

Працелюбний український народ, народ з прадавньою землеробською традицією був залишений без землі. Народ про це влучно висловився:

Власної землі не мати - по світу блукати;

Селянин без землі - як пес без господаря;

*Селянин без землі - як птах без крил;
Гуртове - чортове.*

1927 рік став першим роком гарячого наступу на заможного селянина, «куркуля». В цей і подальші роки фіксуються масові свідомі фальшування економічного стану заможних господарств «куркулів», які підлягали експропріації. Трагізм тих років відбився в народно-фольклорній пам'яті:

*Мати в созі,
Батько в созі.
Діти плачуть по дорозі.
Нема хліба, нема сала,
Тільки кіно та вистава.
А на хаті один куль,
Та й то, кажуть,
Що куркуль.*

На початку 30-х років минулого століття чисельний прошарок українсь-

кого заможного селянства практично було ліквідовано. Подальша історія українського села добре відома: гарячкова організація колгоспів, малопродуктивна колективна праця, примарна колективна власність, колективна безвідповідальність та інші «цінності» кріпацького життя колективізованого українського селянства.

Загнані в колгоспи, змушені до безгосподарності та пам'ятаючи про ефективну і радісну працю на власній землі, селяни в переважній більшості не підтримали новий колгоспно-кріпацький спосіб життя:

*О люди, люди - небораки,
Нащо здалися вам колгоспи,
Ви ж таки люде, а не собаки.*

Більш як сімдесятирічне функціонування колгоспів стало переконливою констатацією їх неефективності:

*У колгоспі добре жить —
Десять робить, сто лежить,
А як голод припече,
То і десять утече.*

Так народне влучне слово характеризувало діяльність колективних господарств.

Валентин ЛАЗУРЕНКО, кандидат історичних наук, доцент, член Національної спілки журналістів України.

До ліше наводило було льоду днів не ставало...
Big
Прошу редакцію розглянути...
Ехінацея — таним часом рівнюється до вершуні його, вальний спек широкий. А на захистити і аші, стане в п билського ли...
Ехінацея під му, зміцнює і ну нервову сі потенцію, спр та виразок. Та захворюванні формах запла органів, при п і нервовому вис нічних інфекці...
Ехінацея у г вона походить може культиву раїни. Це бага та, родина аїст см заввишки, дрібні, розміще рові. Плід — сі Вона морозо мікробних захи розвивається не горфом, і не по Бойтьє суності, Розмножуєть Сіють, коли до щє розсадою. В см на грядку, в нин в міжряддя жувають, коли ми Використовує алже її насіння, нішу, а стебла і лікувальну дію. осені можна спо: ла. Додавати до с: